

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

SIMPOZIONUL NAȚIONAL „CONSTANTIN NOICA” LA RÂMNICU VÂLCEA

ANDREI CARPENEANU

A zecea ediție a Simpozionului „Constantin Noica” s-a desfășurat, prin bunăvoința Înaltpreasfinției Sale Părintele dr. Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, în sala Iosif Episcopul a Casei Sfântului Calinic din Centrul Eparhial al Arhiepiscopiei Râmnicului, în zilele de 25-26 mai 2018.

„A zecea ediție a Simpozionului „Constantin Noica”, a spus Acad. Alexandru Surdu, este pentru noi o mare sărbătoare, dublată de plăcerea deosebită de a ne găsi aici în Împărăția Râmnicului”.

Acad. Al. Surdu a fost unul dintre apropiații filosofului Constantin Noica și colaborator cu acesta la Centrul de Logică al Academiei Române. Cu ocazia „Centenarului Noica” a organizat câteva manifestări omagiale, cea mai importantă fiind în Aula Academiei Române, dar, printre altele, și la Râmnicu Vâlcea, unde s-a făcut și lansarea cărții Domniei Sale *Comentarii la rostirea filosofică însoțite de câteva gânduri despre Constantin Noica*, Edit. Kron-Art, Brașov, 2009. Văzând că nu i se acordă importanța cuvenită, ba chiar i s-a interzis de către cei care dețin copyright-ul publicarea operei la Editura Academiei Române, cum se face prin tradiție la sărbătoarea de centenar, Al. Surdu s-a hotărât, după exemplul celor care îl evocă pe Lucian Blaga prin festivaluri anuale, să organizeze în fiecare an câte un Simpozion „Constantin Noica”, de regulă într-o altă localitate din țară, cum îi plăcea și lui Noica, să vadă mereu oameni și locuri noi. Trebuie să menționăm că alții n-au mai avut asemenea inițiative. Al. Surdu este urmat în peregrinările sale omagiale pentru Noica de către cercetătorii Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române și de cadre didactice universitare și cercetători din Arad, București, Craiova, Cluj, Timișoara și Câmpulung Moldovenesc, unde s-au și desfășurat primele Simpozioane. La Râmnicu Vâlcea au participat și teologi, preoți și studenți, alături de Părintele Profesor dr. Ștefan Zară care s-a preocupat și de organizarea și buna desfășurare a lucrărilor.

Acad. Alexandru Surdu, printr-un discurs magistral, i-a adus omagiul cuvenit mentorului său Constantin Noica, despre al cărui nume zicea că trebuie scris cu litere de aur pe tabula de onoare a filosofiei românești, mai ales prin lucrarea *Sentimentul românesc al ființei*, al cărei titlu a fost ales ca tematică a Simpozionului de la

Râmnicu Vâlcea. Aceasta este și sintagma prin care Noica a reușit să exprime în cuvinte bine meșteșugite legătura filosofiei cu teologia și, în special, a filosofiei românești cu Creștinismul și Ortodoxia, dreapta noastră Credință.

Mergând pe firul timpului și al lucrărilor lui Noica, dezbătute la Simpoziioanele anterioare, pornind de la *Bucuriile simple* și ajungând la *Rostirea filosofică românească*, a cărei origine o constituie primul verset din *Prologul Evangheliei după Ioan: en arche en ho logos*, din care Noica a reținut traducerea lui *logos* prin „rostire”, iar Rostul Lumii l-a găsit în *Devenirea întru ființă* – un fel de povestire „pre limba românească” a Genezei prin Cuvânt = Rostire.

Dar ce fel de limbă românească? Limba vechilor scrieri bisericești din evangheliare și minee, din cronici, basme și cântece populare până la Marile Scrieri Poetice ale lui Eminescu. Limba noastră, cea de toate zilele, pe care ne-a lăsat-o Bunul Dumnezeu, și pe care au pictat-o monahii singuratici cu slove chirilice pe piele argăsită, pe pânză, pe lemn și piatră. Cuvintele acestea pictate, cioplite, scrijelate adânc în sufletul nostru nu sunt altceva decât sentimentele și simțămintele noastre despre ființă, despre ceea ce este. Căci, Noica, zice Acad. Al. Surdu, ne întoarce spre Început, spre *arche*, spre ceea ce tinde să fie, spre ceea ce numai devine încă și începe să se întrupeze în ființă prin sentimentele și presimțirile fiecărei limbi în care își face lucrarea Cuvântul.

Și Constantin Noica găsește numeroase opere scrise, povestite sau cântate în limba română, din care răzbate neliniștea aceea dinaintea Facerii, căreia Hegel îi zicea „pendularea între ființă și nimic” a devenirii, pentru care vorbirea noastră l-a găsit pe „întru”, care este și „în” și „spre”, amândouă și nici una încă; așa cum o spune Eminescu: „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă...”, sau „punctul” acela „cel dintâi și singur” care „din haos face mumă”, sau în vorbire, din verbe face infinitive lungi, pe care, zicea Noica, le-a sculptat Brâncuși: nu sărutul, ci devenirea lui, sărutarea.

Și, spunea Al. Surdu, noi românii am avut răgazul să medităm două milenii asupra cuvintelor și să dăm glas sentimentului românesc al ființei, căci am fost aici, sedentari, spre deosebire de vecinii noștri „ocupați cu deplasările”, cu migrațiile de ici colo și alergăturile. Numai că, iată, acum la Centenarul Unirii noastre, trebuie să constatăm cu tristețe agonia Latinității Orientale, căci aproape toți românii care au rămas în afara României și-au pierdut identitatea națională. Dar nici aceasta nu mai este România Mare, ci a devenit azilul sârmanilor, din care a plecat deja un sfert din populație, și pierde, văzând cu ochii, și din teritoriile care i-au mai rămas.

Înainte de a fi șterși din istorie, a zis Acad. Alexandru Surdu, ne revine nouă datoria, ca păstrători ai sentimentului românesc al ființei, de a ridica monumente ale aducerii aminte marilor noștri eroi ai culturii, printre care filosoful Constantin Noica o merită pe deplin. Noi i-am oferit cinstirea cuvenită și, iată, i-am ridicat astăzi al zecelea monument-simpozion întru amintirea numelui său. Și am făcut-o și o facem cu ajutorul Domniilor Voastre, al Înaltpreasfinției Sale Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, al Mitropolitului Olteniei, ÎPS Irineu, și al Bunului Dumnezeu, slăvit fie-I Numele. Acum și pururea și în Vecii Vecilor.

După acest discurs cutremurător, care a impresionat profund auditoriul, au urmat comunicările memorabile referitoare la tema în discuție: Acad. Alexandru Boboc, *Naționalitatea în filosofie*; Prof. univ. dr. Florea Lucaci, *Sentiment și rațiune în logica ființei*; Pr. prof. dr. Ștefan Zară, *De la Turnul Babel la rostul rostirii*; Prof. univ. dr. Mircea Lăzărescu, *Despre devenință*; Prof. univ. dr. Nicolae Georgescu, *Haos și neant la Eminescu*; Prof. univ. dr. Ion Dur, *Naționalism și românitate la Noica*; Prof. univ. dr. Ioan Biriș, *Ființă, raționalitate și calcul*; Prof. univ. dr. Vasile Muscă, *C. Noica și ideea școlii*. În total au fost prezentate peste patruzeci de comunicări care urmează să fie publicate în volumul al X-lea al Simpoziunilor „Constantin Noica”.

Merită să menționăm o comunicare a Doamnei Bianca Michi Nema, fostă studentă a Domnului Acad. Alexandru Surdu cu 20 de ani în urmă, *Despre plenitudine la A. Conway și C. Noica*. Aceasta i-a prilejuit prof. Al. Surdu o incursiune asupra noțiunilor de „împlinire” și „îndeplinire” la Noica și, firește, despre idealul de îndeplinire, despre „omul deplin al culturii noastre”, care, în viziunea lui Constantin Noica, era Mihai Eminescu.

Un moment deosebit al Simpoziunilor l-a constituit referința Acad. Alexandru Surdu, prilejuită de prezentarea unor materiale inedite ale lui C. Noica, la scriitorul Dinu Săraru, pentru care a mărturisit că are o deosebită stimă și considerațiune. S-a referit și la lucrarea acestuia *Corrida*, pe care o consideră un roman alegoric, cu tauri și toreadori, învingători și învinși, în care eminentul scriitor știe să ne pună în față, mai bine decât ne-am fi imaginat, situații în care ar trebui să ne întrebăm dacă nu a sosit și la noi vremea interzicerii unor astfel de bătaii, pe viață și pe moarte, în care suntem antrenați și împinși în lupte cu „tauri” nevinovați, de către picadori pe care nu-i cunoaștem, dar care ne „înțeapă” și pe noi, și pe tauri de la spate, spre satisfacția unui public care huiduie sau aplaudă în necunoștință de cauză.

Specificul acestui Simpozion din „Împărăția Râmnicului” l-a constituit, prin bunăvoința organizatorilor, ocazia participanților de a vizita „cetățile împărătești”, cum le zice Al. Surdu mănăstirilor din această zonă binecuvântată de Bunul Dumnezeu.

Chiar de la început, participanții la Simpozion au fost găzduiți la Mănăstirea Turnu, așezată într-un loc retras pe malul stâng al Oltului, nu departe de Mănăstirea Cozia, unde se retrăgerau în vechime sihaștri și trăiau în grote săpate în piatră, care se văd și astăzi. A fost vizitată, firește, și Mănăstirea Cozia, care are într-adevăr și ziduri de cetate, și adăpostește mormântul Domnitorului Mircea cel Bătrân – loc de reculegere și de închinăciune. Participanții la Simpozion au rămas cu amintiri și de la Mănăstirile Antim, cu Schitul Troianu sau Schitul Ostrov, la care se fac de sărbători vestitele „praznice împărătești”, dar și Mănăstirea Dintr-un Lemn, care adăpostește Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului.

Dar Academicianului Alexandru Surdu destinul i-a oferit și o „minune” de mult dorită. O vizită la conacul boieresc al scriitorului Dinu Săraru de la Slătioara. Aici i s-a făcut o primire „împărătească”, cu stindarul României ridicat pe catargul de la intrare, și cu trecerea prin poarta străjuită cu lei magnifici de piatră. I-au fost oferite cireșele tradiționale de sezon, dar și vișinata tradițională cu biscuiți și vinul roșu, de-al casei.

Aici a ascultat fermecat povestirile minunate, cum numai Dinu Săraru știe să le spună, despre Constantin Noica, regretând și astăzi că n-a avut inspirația de a le înregistra. „Clipe de neuitat”, ne-a mărturisit Alexandru Surdu, după ce s-a recules în Paraclisul conacului. „I-am mulțumit Bunului Dumnezeu pentru darurile cu care mi-a mângâiat sufletul, pentru odihna în pace a celui care a fost Constantin Noica, pentru sănătatea lui Dinu Săraru și a familiei sale și pentru răsplata în Împărăția Cerului a faptelor bune ale Înălpreasfinției Sale Varsanufie al Râmnicului”.